

РОЗДІЛ 3.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ ПІДГОТОВКИ ТВОРЧИХ ПЕДАГОГІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РОЗВИТОК УЯВЛЕНЬ ПРО ЦІННОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Юрій Барановський, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової (Україна)

Науковий керівник: І.Г. Барановська, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

DEVELOPMENT OF IDEAS ABOUT VALUES BY MEANS OF MUSICAL ART

Yurii Baranovskyi, bachelor's student

Odesa A.V. Nezhdanova National Music Academy (Ukraine)

***Анотація.** В статті порушується питання виховної сили музичного мистецтва. Розглядається феномен «цінності» як культурний еталон, взірєць, котрий мотивує та визначає способи досягнення потреб та інтересів, поведінку та розвиток людини. На прикладах музичних творів показано здатність музики формувати цінності та смаки, викликати емоційні переживання та усвідомлювати значимість української історії, традицій, культури.*

***Ключові слова:** музика, мистецтво, цінності, емоції, переживання.*

***Abstract.** The article raises the question of the educational power of musical art. The phenomenon of "value" is considered as a cultural standard, a model that motivates and determines the ways of achieving needs and interests, behavior and human development. The examples of musical works show the ability of music to shape values and tastes, to evoke emotional experiences and to realize the significance of Ukrainian history, traditions, and culture.*

***Keywords:** music, art, values, emotions, experiences.*

Феномен «цінності» – одне з найбільш складних понять у науці. Його досліджують вчені філософи, психологи, педагоги, соціологи, мистецтвознавці. В довідковій літературі знаходимо, що «цінності» – це те, що визначає позитивну чи негативну значимість будь-якого об'єкту, нормативну, оцінну сторону явищ суспільної свідомості» [5, с. 651]. Поняття «цінності» застосовують задля характеристики значущості явищ буття, предметів для окремої людини чи суспільства. Цінності – це те, що важливо для людини, родини, країни, тощо. Вартість цінностей визначають переконання та почуття людини, які виникають як реакція на відповідність певним взірцям, ідеалам, зразкам, ідеалам.

Цінності мають особистісний (всі ми різні) чи суспільний характер (можуть бути спільними для групи людей, для суспільства чи всіх жителів планети). Людські цінності бувають матеріальні (майно, предмети) та духовні (уявлення, явища, вимоги); етичні (моральні) та естетичні. Цінностями є життя, здоров'я, знання, досконалість, гуманність, батьківщина, рідний дім, сім'я, природні та соціальні блага, результати діяльності, культурна спадщина, норми та правила поведінки, еталони краси, тощо. Цінності – це той культурний еталон, взірєць, котрий мотивує та визначає способи досягнення потреб та інтересів, поведінку та розвиток людини. Важливим завданням сьогодення є виховання покоління українців, котрі усвідомлюють цінність власної історії свого народу, культури, мистецтв, з повагою та любов'ю ставляться до рідної природи, домівки, традицій, тощо.

Універсальним засобом формування ціннісних орієнтацій та світоглядних уявлень є музичне мистецтво, що має єдину для всіх народів планети музичну мову та зберігає пам'ять людства у всій її цілісності. За словами І. Барановської «універсальність мистецтва зумовлює спосіб його існування: воно існує в самій людині, як міра його таланту, і поза людиною, як

живе сприймання продуктів творчості (художніх творів)» [1; 2; 3; 4]. Твори музичного мистецтва віддзеркалюють цінності минулого та сучасного, розкривають еволюцію та динамічність буття від переживання до знання, від підсвідомого до свідомого через видове, жанрове, стильове різноманіття музичного мистецтва. Не випадково вчені (О. Щолокова, Н. Мозгальова, Л. Масол, Т. Коваль, Н. Казьмірчук, О. Граб) вважають музичні твори особливим видом духовного освоєння дійсності за законами краси. Музика здатна цілісно впливати на особистість за допомогою художніх образів, гармонічному поєднанні звуків, що всмоктують у себе всі суперечності часу та весь досвід мистецтва, закарбовують їх у своєму тексті та несуть наступним поколінням [1; 2; 3; 4].

Виховна сила музики в тому, що вона спонукає людей до переживань, заглиблення в емоції. Музичний твір, що викликав емоційні переживання трансформує їх в ціннісне, глибинно-особисте ставлення, переконання, знання та досвід. Музика не випадково визнана ефективним засобом просвітництва та художньо-творчого спілкування. Вплив музики на свідомість є цілісним, оскільки здатен трансформувати погляди, смаки, світогляд, характер світосприйняття, переконання (досвід композитора-творця), тим самим розширюючи рамки особистого життєвого простору людини (сприймаючи та переживаючи музику композитора, робить цей досвід своїм) через власні переживання. В цьому полягає цінність музичного мистецтва. Внаслідок слухання, сприйняття, осмислення музичних творів перед людиною розкривається духовний світ краси та гармонії, людина набуває духовно-естетичний досвід через знання музичної мови, засобів музичної виразності, віднайдені інтерпретації, художньо-образні сюжети, тощо. Наприклад, коли чуєш, як сопілка виграє народні мелодії, мимоволі впізнаєш милі серцю співзвуччя та ритмічні одиниці. Звуки сопілки здатні передати той унікальний ментальний колорит, настрій, що схований в рухах та поступках мелодії української пісні чи танцю.

Звучання «Запорозького маршу» Є. Адамцевича у виконанні оркестру підіймає дух, мобілізує, бадьорить. Цей твір, написаний сліпим бандуристом Євгеном Адамцевичем, відомий сьогодні в оркестровій обробці Василя Гуцала. Уособлюючи в собі героїчну історію українського війська та його боротьбу за волю народу цей козацький марш нікого не залишає байдужим. Він піднімає настрій, глибоко чарую душу. Під його ритми впевнено карбують крок воїни української армії та флоту на військових парадах. Його звуки підіймають дух наших воїнів, що боронять сьогодні рідну землю від російських загарбників.

Як підсумок зазначимо, що наведені вище приклади вказують, що музика тісно пов'язана з емоційно-почуттєвою сферою людини, здатна впливати на наше сприйняття, формувати цінності та смаки.

Список використаних джерел

1. Барановська І. Мистецтво – джерело поліхудожньої освіти й виховання особистості. *Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VII школа методичного досвіду): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 21-22 листопада 2018 року*. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю. 2018. С. 14-20.
2. Барановська І.Г., Романишина Д. Шляхи формування ціннісного ставлення до батьківщини дітей старшого дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва. *The 12th International scientific and practical conference “Scientific research in the modern world” (September 21-23, 2023)*. Toronto, 2023. P.315-320.
3. Kazmirchuk N., Baranovska I., Mozgalova N., Shcholokova O., Podorozhnyi V. Methodological aspects of teacher training for theatrical activities with pupils. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference 2021. Volume I, P. 235-247. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/issue/view/154/showToc>
4. Коваль Т.В., Граб О.Д. Розвиток творчої особистості майбутнього педагога засобами народного музичного мистецтва. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2021. Вип. 74. 216 с. Т. 2. С. 211-215.
5. Філософський словник соціальних термінів. Київ. 2005. 651 с.